

# “Ouderen zijn soms net jongeren”

*Johan Schutten*

“Ik wist niet dat je boven je tachtigste nog verliefd kon worden, maar dat kan dus wel!” Ds. Joh. de Wolf, pastoraal werker bij verzorgings- en verpleeghuis d’Amandelboom, citeert een oude vrouw die op hoge leeftijd toch weer in het huwelijksbootje stapte. “Dat vond ik erg bijzonder,” aldus de predikant.

“Het viel me direct op toen ik voor het eerst in de d’Amandelboom kwam, dat er verschillende stelletjes rondliepen. Ouderen die elkaar opzochten voor de gezelligheid, maar ook mensen die echte relaties met elkaar kregen. Sommigen wilden nog graag trouwen op hun oude dag. Er was zelfs een stel dat voorbede vroeg en kreeg van de kerk toen ze al tegen de negentig waren. Dat vond ik erg bijzonder.”

Ds. De Wolf werkt al bijna tien jaar onder de ouderen in de bungalows (aanleunwoningen) en inleunwoningen van het verzorgingshuis in Bilthoven. Als mensen uit deze woningen naar het grote huis gaan, blijven ze onder zijn zorg. De anderen in het huis vallen onder de zorg van zijn collega Poutsma, de predikant van de gemeente De Bilt-Bilthoven. d’Amandelboom is een overwegend gereformeerd-vrijgemaakte instelling, waar ouderen die niet zo goed meer voor zichzelf kunnen zorgen een plek vinden. Vijfentachtig procent van de bewoners is vrijgemaakt, de rest heeft een andere kerkelijke achtergrond. “Die laatsten vallen niet onder ons pastoraat, maar ik ga altijd wel even met ze kennismaken,” zegt De Wolf.

## Verhoudingen

Er zijn zo’n zestig ouderen waar De Wolf de directe zorg voor draagt; daarnaast geeft hij, samen met zijn collega Poutsma, aandacht aan anderen via weeksluitingen en huisliturgie bij maaltijden. Zodoende komt hij heel verschillende mensen tegen. “Ouderen zijn soms net jongeren. De een is wat krampachtig, terwijl de ander juist heel meegaand is.” Dat uit

zich wel eens in de onderlinge verhoudingen tussen mensen van verschillende kerken. Ouderen vinden het samenwonen met anderskerkelijken soms best moeilijk. “Bijvoorbeeld bij het avondmaal. Ik krijg zo af en toe de vraag of iemand van de PKN of NGK eigenlijk wel mag aangaan. Ouderen denken al snel dat je eerst vrijgemaakt moet zijn voordat je aan het avondmaal mag komen. Het wrijft dus af en toe wel een beetje.”

Toch zijn er heel wat ouderen die juist heel anders denken. Die proberen op een goede manier met het verschil tussen kerken om te gaan. “Die staan over het algemeen wat nuchterder in het leven en zeggen niet altijd dat het vroeger beter was.”

Je kunt veel van ouderen leren, vindt de pastoraal werker, maar boven de tachtig raken mensen snel vermoeid en kunnen ze het niet altijd meer bolwerken. “Er zitten wel wat dames tussen die nog heel goed bij de pinken zijn. Die praten mee over de actuele discussies en houden het nieuws in de gaten. Maar dat zijn wel uitzonderingen.”

Met de pastorale zorg voor deze ouderen heeft De Wolf het af en toe best druk. Over het algemeen probeert hij minstens eenmaal per jaar de ongeveer zestig adressen langs te gaan; daarnaast doet hij veel aan ziekenbezoek, begeleidt hij stervenden en leidt hij begrafenissen. De huisbezoeken hebben altijd een specifiek thema. “Dit jaar is dat ‘Levende Stenen’, over hoe je gemeentelid bent. Dat is een moeilijk onderwerp om over te praten, maar ouderen waarderen het wel. Zeker als je ook met en voor ze bidt.”

Zo wist een vrouw zelfs niet eens waar haar kleinkinderen woonden.

Het zijn problemen waar ze vaak mee worstelen en die veel pijn kunnen doen

## Kerkelijk leven

In d'Amandelboom zijn niet veel ouderen die het nog kunnen opbrengen om naar de kerk in Bilthoven te gaan. De kerkenraad organiseert daarom kerkdiensten in het verzorgingshuis zelf, waar de ouderen naartoe kunnen gaan of deze kunnen volgen via de kerktelefoon. Eén keer per maand komt er een echte dominee een preek houden en er is geregeld avondmaal. "Dat vinden mensen prachtig; ze hebben er erg veel behoefte aan. Voor hen is de zondag vaak het hoogtepunt van de week en als het kastje van de kerktelefoon het soms niet doet, zijn ze echt niet te genieten. Daarbuiten is er echter weinig contact met andere gemeenteleden."

De Wolf vindt dat niet zo heel erg. Er wonen ongeveer tachtig kerkgangers buiten d'Amandelboom en er is veel doorstroming en mutatie. De totale kerk in het dorp en het tehuis bestaat uit 180 leden. "De kerkleden kunnen het gewoon niet bolwerken om telkens naar het verzorgingshuis te komen. Zij hebben hun eigen leven. Het dorp kan dat dus niet helemaal behappen. Daarom is er niet altijd evenveel contact en komt het over het algemeen op de predikanten aan."

Voor veel ouderen is d'Amandelboom de plek waar ze naar de kerk gaan. Sommigen volgen wel het landelijke (kerk)nieuws, maar de meesten hebben er de energie niet voor. Ze krijgen wel de kerkbladen maar lezen die nauwelijks. "Gelukkig zijn er ook mensen die wel op de hoogte willen blijven. Zij leven sterk mee met alles wat er in de GKv gebeurt. Als iemand erg naar de nieuwe vrijgemaakten leunt, is het voor hem of haar moeilijk om van kerk te veranderen omdat de rest hier vrijgemaakt is. Toch is er wel verontrusting en dat zorgt af en toe voor levendige discussies tussen de ouderen."

## Overlijden

In een verzorgingshuis, waar vaak mensen overlijden, leven de ouderen dicht bij de dood. Stervensbegeleiding is een belangrijke taak van De Wolf. "Ik ben er altijd erg bij betrokken. Dat vind ik mooi, en er gaat veel tijd zitten in de gesprekken die ik heb. Overlijdt iemand, dan zorg ik voor de laatste dingen. Zo bereid ik de toespraak voor en heb ik veel contact met de familie over bijvoorbeeld de liturgie. Tegenwoordig zit er behoorlijk wat tijd tussen het overlijden en de begrafenis, dus ik kan zoiets goed voorbereiden."



*Ds. Joh. de Wolf: "Soms is mijn werk best moeilijk, maar gelukkig is er ook humor en 'luim!'"*

De ouderen zelf zijn veel bezig met de dood. "Een tijdje geleden werd een toespraak van professor J. Kamphuis over het sterven uitgezonden op een wijkmiddag. Dan merk je dat mensen heel erg betrokken zijn. Zeker als iemand plotseling overlijdt, komt die vraag voor hen erg dichtbij. Ze vragen zich af wat ze eraan hebben dat ze oud worden. En hoe zit het met ouderdom in de Bijbel?"

## Kinderen

De omgang met hun kinderen kan voor veel ouderen een probleem zijn. Zo wist een vrouw zelfs niet eens waar haar kleinkinderen woonden. Het zijn problemen waar ze vaak

# Avond

mee worstelen en die veel pijn kunnen doen. De Wolf spreekt er regelmatig over met hen. “Vaak gaan kinderen niet meer naar de kerk. Ze vragen zich al snel af of dat hun schuld is. ‘Wat heb ik fout gedaan?’ hoor ik vaak. Dan zeg ik tegen hen: ‘U hebt vast wel dingen verkeerd gedaan, maar kinderen worden volwassen en maken hun eigen keuzes en daar kunt u niets aan doen. Dat is uw schuld niet. Het enige wat u nog kunt doen, is voor hen bidden.’ Dat is wel moeilijk hoor, want het is een verdriet waar eigenlijk geen troost voor is. Ze vinden het in ieder geval fijn als ze erover kunnen praten.”

“Het geloof is voor veel ouderen hun enige houvast,” gaat De Wolf verder. “Sommige ouderen zeggen: ‘Als ik dat niet had gehad, dan zou ik niet weten hoe het verder had gemoeten.’ Toch vinden ze het moeilijk om over diepere geloofszaken te praten. Dat doen ze zelfs niet met hun buurvrouw of buurman. In zulke gevallen is het belangrijk dat ze wel alles kunnen zeggen tegen de dominee.”

## Eenzaamheid

Onder ouderen komt wel veel eenzaamheid voor. Vooral als iemand weduwe of weduwnaar is en geen kinderen heeft. Dat kan voor hen heel moeilijk zijn. De Wolf vindt dat er in sommige opzichten wel eens te weinig aandacht is voor ouderen, vooral in grotere gemeenten. “Dat snap ik wel, want bijvoorbeeld ouderlingen hebben maar beperkt tijd. Wel denk ik dat de diakenen dit beter zouden kunnen organiseren. Zij moeten alert zijn op zulke zaken en andere kerkleden wijzen op eenzame mensen. Diakenen zijn de componisten van de gemeenschap, denk ik wel eens. Maar ouderlingen kunnen er wel een betere antenne voor ontwikkelen. Zij merken het op huisbezoek wanneer mensen eenzaam zijn en kunnen dat dan doorgeven.”

## Humor

Toch is niet alles kommer en kwel als het om ouderen gaat. De Wolf kan er soms hartelijk mee lachen: “We hadden een keer avondmaal en er ging een vrouw aan die een beetje vergeetachtig was. De avondmaalsbeker kwam langs en ze deed er zonder blikken of blozen een muntstuk in. Ze dacht dat het de collectezak was! Soms is mijn werk best moeilijk, maar gelukkig is er ook humor en ‘luim!’”

*Johan Schutten is redacteur bij c't magazine en schrijft in zijn vrije tijd over zaken die het geloof aangaan. Zie voor meer informatie zijn website [www.anderverhaal.nl](http://www.anderverhaal.nl).*

*Het licht werd weggenomen  
dat over de aarde lag;  
reeds duisteren de bomen –  
de avond is gekomen  
en 't was nog klare dag!*

*Toen is mijn zon gezonken  
voorgoed en onverwacht;  
de bleke sterren dronken  
het hemellicht en blonken  
en bloeiden in de nacht.*

*Ik zag het vreemd gebeuren,  
de handen in de schoot,  
en even moest ik treuren  
om 't sterven en verkleuren  
van 't gloeiend avondrood.*

*Maar, dacht ik, God zal zorgen  
voor 't geen te velde staat,  
wat móet dat wórdt geborgen,  
zo niet vandaag dan morgen,  
als Hij aan d' arbeid gaat.*

*Jaqueline van der Waals*